

YOZGATLI ÂŞIK YÜKSELİ

Yrd. Doç. Dr. İsmet ÇETİN

Âşık Yükseli'yi 1985 yılında tanıdım. Yozgat Sakarya İlkokulu öğretmenlerinden Yılmaz Göksoy Bey âşığı tanımamıza vesile oldu. On beş yıla yakın bir zaman sonra Yükseli'yi kendi ifadeleri ile, derleme notlarımızdan çıkardık. Oldukça mahcup ve sıkılgan bir yapısı olan Yükseli ile Yozgat Müze Müdürlüğünde çalıştık.

Adı, Osman Yüksel olan Yükseli, 1946 yılında Yozgat'ın Yudan köyünde doğmuş. Babası Feyzullah Bey, annesi Zahide Hanım'dır. İlkokul beşinci sınıfı bitiren Osman Yüksel, küçük yaştan itibaren, Yozgat, Ankara, Kırklareli, İzmir, İstanbul ve Tokat 'ta kimi zaman askerlik görevi, kimi zaman gezmek maksadıyla, ama daha çok işçi olarak bulunmuş. Askerlik dönüşü Millî Eğitim Bakanlığı'nda memuriyete başlayan Osman Yüksel, 1971 yılından 1980 yılına kadar Ankara'da, 1980 yılından sonra da Yozgat'ta memuriyet görevine devam etmiş.

Hangi dönemde yaşadığını bilmediği dedelerinden Yozgat'ın Karga köyünden Halim, Yudan köyünden dayısı Adıgüzel Üngörmüş'ün de şairlikleri varmış. Ancak bunlar köy odalarında yapılan eğlence toplantılarında, düğünlerde şairliklerini gösterirlermiş. Yazılı bir kayıta bulunmamakla beraber Osman Yüksel'in ifadesine göre Âşık Halim'in şiirleri Adıgüzel Üngörmüş veya Alıcılı Âşık Muhittin'de veya Yozgat ile ilgili çalışmalar yapan Yılmaz Göksoy'da olabilir.

Yükseli, aırlığında; çevresinden dinledikleri ile radyo kanallarında dinlediği âşıklardan başkalarının te'siri olmadığını ifade etmekte. Ancak, başka âşıkların katıldığı Zile Festivaline katıldığını söy-

leyen Yükseli, rüya görmediğini, bade içmediğini söyleyerek, hayatın zor şartları, memleketinden dışarıda geçirdiği uzun zaman ve geçim sıkıntısı kendisini şiir yazıp söylemeye yönlendirdiğini belirtmekte. Osman Yüksel'in şairliği üzerinde Yılmaz Göksoy'un etkisinin de olduğunu belirtmekte fayda var. Zira, Yozgat ile ilgili çeşitli çalışmalar yapan Göksoy, bu çalışmalarını yazı konusu veya kitap haline getirdikten sonra, zayıf olan âşıklar da Göksoy'un yazı veya kitaplarında yer almak için gayret sarfetmişlerdir. Aynı özelliği, Sivashlı Âşık Memiş'te de gördük. Âşık memiş hakkında bir anket formunu Kültür Bakanlığı MİFAD (Şimdi HAGEM) arşivine aldıktan sonra, yeni şiirler ve yeni bilgilerin yaratıldığını müşahade ettik. Bu örneklerin mahallî çalışmalar yeniden gözden geçirildiği takdirde çoğalacağını tahmin etmek zor olmasa gerek.

Yükseli, önceden yazıp ezberlediği şiirlerinden küçük parçaları ezberden okuyabiliyor. Ancak, irticalen söyleme yeteneğine sahip değil. Halk şairleri arasında bilinen kalıp bilgiler, yörede âşıklık geleneğinin yaşanmadığından olsa gerek, Yükseli tarafından bilinmemekte. Kendisine "Güzellek neydi sen güzel olmasan" mısraını ayak olarak kullanıp şiir söylemesini istediğimiz zaman, ayağı kıtanın başına almak suretiyle şu kıtayı söyledi;

*Güzellik neydi sen güzel olmasan
İçip bade aşk ile dolmasan
Çiçek gibi hazan olup solmasan
Ölümlü dünyadan geçerez birgün*

Osman Yüksel, duygularını kâğıda

döken, şiirlerinde hece veznini kullanan bir halk şairi. Şiirlerinden onun şairlik kudretini hakkında bir fikir edinmek mümkün olacaktır. Ancak derlememiz esnasında başka şiirlerinin yanında olmadığını ifade ederek sadece üç şiirini okudu. Bunlardan birincisi Yozgat'ta kendisi ile çalışmamızdan dolayı bize it-hafen yazdığı şiir, diğer ikisi de daha önceden yazılmış şiirler olduğunu söyledi. Yükseli'den edindiğimiz bir başka bilgi ise, sipariş yoluyla ağıt yazma idi. Çevrede yakınları ölenler, Yükseli'ye gelerek ölen için bir destan yazmasını isterler, Yükseli de bunlara destan yazarmış. Ancak böyle bir destan örneği tespit edemedik.

1

Hoş geldiniz siz efendim
Bozkurtların mekanına
İşim ozanlık yapmaktır
Rağbet sizlerin şanına

Konuksunuzi ilimizde
Hayır dolsun dilimizde
Gel gezelim yolumuzda
Sohbet sizlerin şanına

Bir muamma biraz hasret
Biraz şaka biraz sohbet
Biz için çektiğin zahmett
İzzet sizlerin namına

Yükseliyim ben turabım
Hem yoksulum hem harabım
Yardım ettin bize Rabbim
İkram misafir hakkına

2

Sazım yoktur ben sizlere eremem
Sesim yoktur gönüllere giremem
.....amanım ya matafımı seremem
Kâğıt üstünde dertli durur matafım

Tellel değilim ki satam malımı
Şakır dilim kimse bilmez halimi
Asla sevmem haksızlığı zulumu
O nedenle hiç Paslanmaz matafım

Haksızlığa takatım yok vururum
Razı gelmez yağcılığa gururum
Hırsızlarla çok bozulur şuurum ,
Bu nedenle yığılı durur matafım

Haklıya hak batıla yok derim
Acısam muhannete karnım tok de-
rim

Zalimler ezse de çıkartmam zarım
Bu nedenle saklı kalır matafım

Yakseliyim kötüden çektim kendimi
Deli akıp asla yıkmam bendimi
Ağaç atım makamından endi mi
Ölsem bile gizli kalır matafım

3

Gine deli deli atar bu yürek
Fakirlere soğan zengine çörek
Üstümüzü örter bir demir kürek
Toprak mı aşma hasret baksana

Kimse bilmez yoksul memur halin-
dan

Haberiniz yoktur acın halından
Bülbül usanır mı gülün dalından
Bülbül güle hasret varıp baksana

Yüceden yücedir okunan ezan
Dertli olur dertli yazan bir ozan
Düzeli olmalı bu yurtta düzen
İnsanlar huzura hasret baksana

Gine düştü yolum gider çaapına
Dutunmadı bir sanatın sapına
Hizmet için geldim senin kapına
Ya Rab Yüksel sana hasret baksana

Âşık Yükseli'yim şakır bu dilim
En sonunda bulur beni de ölüm
Hepsinden hayırlı okumak ilim
Yükseli de ilme hasret baksana